

НАСТАНИ КОИ СТ ПЕЧАТ НА ДЕЦЕН

На крајот на уште една година, 2008, ретроспективно се навраќаме на настаните кои ги одбележаа изминативе дванаесет месеци на планетарно ниво. Како и секоја година, така и оваа, нема многу простор за задоволство, радување и позитивни дострели. Повторно доминантно место имаа судирите, жртвите, крвта, предрасудите... Постојните регионални судири веројатно ќе бидат во фокусот на интересирањето и наредната година, но поголема опасност претставуваат најавите за нови тензии и војни, кои дополнително можат да го турнат светот во пропаст. Годишната која изминува ја одбележаа неколку важни настани, кои ќе остават историски печат во оваа прва деценија од XXI век. Полулегалниот облик на косовската независност, руско-грузискиот судир, апсењето на најбараниот хашки бегалец, Радован Караџиќ и неговото изнесување пред лицето на правдата во Хаг, како и замената на претседателските тронове во Белата куќа и во Кремљ, секако се најважните и најинтересните случувања во оваа година што е зад нас. Директните и индиректните последици од нивното случување секако ќе имаат голем влог и во годината која претстои. Едноставно, тие не се сезонски настани. Нивната тежина има историска и трајна димензија.

Пишува: Мишко ТАЛЕСКИ

КОСОВСКИОТ ПРОБЛЕМ ДОПРВА ЌЕ СЕ РЕШАВА

Многудецениската спорна територија меѓу Србите и Албанците, во текот на оваа година, се издвои од пазувите на белградскиот режим. На 16 февруари Косово се самопрогласи за држава. Властите во Приштина со огромна помош од западниот дел на меѓународната заедница, продолжуваат со стратегијата за изградба на општество со сите атрибути, кои ги поседува еден меѓународно признат субјект. На почетокот Белград само реторички и нараторски се спротивставуваше и на тој чин, беспомошен во намерите да го врати целиот процес назад. Москва полека но сигурно крена раце од новонастанатата состојба, знаејќи дека продолжувањето на стратегијата за непочитување на реалноста само ѝ носи штета на руската администрација. Сепак, последниве два месеца Србија успеа да издејствува одредени процеси, кои повеќе му одат во

прилог на Белград, отколку на Приштина. Изгласувањето на Резолуцијата на ОН за судско преразгледување на косовската независност, како и прифаќањето на белградскиот план во шест точки за мисијата ЕУЛЕКС на Косово, создадоа зголемена нервоза кај косовските Албанци. Овие нови моменти дополнително ја отежнуваат состојбата на Балканот и неговата евроинтеграција. Ќе треба да поминат уште години и години за да се искоренат бариерите меѓу народите и инаетот кој е посилен од сè. Националистичките страсти повторно се враќаат на сцената во меѓусебното општење. Нерешените меѓусоседски спорови кои се влечат со векови наназад се одлична основа балканските подрачја и натаму да останат европско слепо црево.

АВИЈА ИЈАТА

КАРАЦИЌ КОНЕЧНО ПРЕД ХАШКИОТ СУД

Ретко кој веруваше дека некој може да му влезе во трагата на најбараниот воен злосторник на Балканот, а уште помалку дека може да биде фатен и предаден на Хашкиот суд. Радован Караџиќ. Монструмот за едни, херојот за други. Човекот кој 13 години успешно се криеше од домашните и од странските трагачи. Неговата дејност во војната во Босна, а уште повеќе неговото успешно криење од јавноста, ги натера холивудските сценаристи да почнат да размислуваат да го овековечат на филмското платно. Факт е дека

водачот на Србите од Пале е историска личност, не само за српскиот народ, туку и за севкупното политичко поимање. Ниту Спилберг, ниту Стоун како врвни режисери можеа да смислат такво сценарио, какво што во реалноста самиот го изведе големиот Србин од Босна. Тајните патишта на Караџиќ завршија. Сега тој се наоѓа на обвинителната клупа во Хаг. Ке мора на истиот начин, како и неговите собираќа, Милошевиќ и Шешељ, да се бори за сопствената вистина. Се разбира, сам, без адвокат. Не смее да биде подолу од спомнатите двајца. Желбата да се надмине себеси и политичките современици од неговото време е послонна од утврдувањето на вистинската вистина. Судските мантии во Хаг добија нов објект за експериментирање. Дали и овој пат ќе паднат на тестот на судската зрелост, како што тоа често им се случуваше, ќе покажат месеците и годините кои доаѓаат. Одлуката на Радован Караџиќ да се брани сам навестува уште една хашка лакрдија. Тешко е да се поверува дека сите овие години тој само глумел доктор и духовен исцелител. Радован веројатно крие големи адути, поткрепени со факти и аргументи, кои ќе го потресат не само регионот, туку и западниот свет. Наредната година ќе расветли многу нешта за крвавата босанска трагедија од крајот на минатиот век.

ГРУЗИЈА ГО ИЗГУБИ ТЕРИТОРИЈАЛНИОТ СУВЕРЕНИТЕТ

За само два дена руската воена машинерија ја прегази Грузија. Со месеци назазад се предупредуваше дека прашање на време е само кога косовскиот случај ќе се преслика во кавкаскиот регион. Оние кои и денес зборуваат дека случајот со независноста на јужната српска покраина е исклучок и уникатен модел, не живеат во реалноста, туку во зоната на утопизмот. Москва се обиде да му покаже на светот кој е газда меѓу Црното Море и Каспиското Езеро. И успеа во намерата. Наивноста на грузискиот претседател Саакашвили грузискиот народ ја почувствува на свој грб. Поголема авантура од оваа што тој им ја приреди на своите Грузијци, досега не успеал да направи ниеден лидер во светот. Краткотрајната руско-грузиска

војна во Осетија ги промени односите меѓу силите во светот. Воените дејства меѓу Москва и Тбилиси завршија за кратко време, но жестокоста на операцијата со која пристапи руската војска во протерувањето на грузиските сили од Јужна Осетија веројатно ќе биде повод за долги анализи и истражувања. Рускиот државен врв, пред сè, двоецот Медведев-Путин, не го крие задоволството од враќањето на влијанието во овој дел од светот. За нив територијалната целовитост на Грузија одамна е изгубена работа. Москва секојдневно повторува дека Тбилиси изврши злосторство не само против Русија и нејзините граѓани, туку и врз грузискиот народ и грузиската државност. Објаснувањата на Путин дека доколку Саакашвили не интервенираше воено во Јужна Осетија, Русија веројатно и натаму ќе продолжи со напорите за територијално обединување на Грузија, многумина денес ги оценуваат како лицемерна политика на рускиот вожд. Како и да е, грузискиот претседател им приреди исклучителна и несекојдневна можност на Русите - воено да завладеат со двете автономни области, Осетија и Абхазија. Најавите дека западните земји ќе му помогнат на своето кавкаско милениче се покажаа како жалови. Тбилиси се оддалечи од НАТО на подолг период. Тоа време Русија вешто ќе го искористи за овој регион повторно да го стави под својата капа.

И ПО ПУТИН - ПУТИН

На изборите од 2 март 2008 година во Русија убедлива победа однесе тогашниот вицепремиер и кандидат на владејачката Единствена Русија, Дмитриј Медведев. Освојувајќи 70 отсто од гласовите, тој далеку зад себе ги остави вечните изборни

маратонци, комунистот Генадиј Зјуганов и ултранационалистот Владимир Жириновски. Со возраст од 42 години Медведев е најмладиот шеф на руската држава од 1917 година. Иако претседателската ера на Путин со тоа беше завршена, сепак никој во моментот не поверува, а истото мислење е присутно и денес, дека со Кремљ ќе владее Медведев. За најголемиот дел од мислењата новоизбраниот руски претседател е само гласноговорникот на сега веќе премиерот на Русија, Владимир Путин. Веднаш по положувањето на заклетвата во мај оваа година тој почна да ја пресликува политиката и реториката на неговиот ментор. Силни критички удари врз американската надворешна политика, обвинувајќи ги за себичност во остварувањето на глобалните западни интереси. Половина година откако стапи на должноста Медведев пред-

ложи промена на рускиот Устав, во делот кој се однесува на времетраењето на претседателскиот мандат. Неговото продолжување од четири на шест години беше сфатено како основа за повторно доаѓање на Владимир Путин на кормилото во Москва. На тој начин, реални се анализите во кои се вели дека Дмитриј Медведев е човекот кој треба само да го изоди уставниот вакуум, кој му оневозможи на Путин, по два истечени мандата повторно да се кандидира. Политичките прилики на Москва стануваат многу интересни. Враќањето на руската моќ на светската геополитичка сцена неспорно е дело на човекот кој Елцин го избра за свој наследник. Доколку работите за Русите се одвиваат така како што треба и така како што тие посакуваат, тогаш геостратешка грешка би било менувањето на тимот кој победува.

ДВОЕЦОТ ОБАМА - КЛИНТОН НОВА АМЕРИКАНСКА НАДЕЖ

По смената на претседателот во Москва, уште една интересна промена се случи во Вашингтон. Црномурестиот Барак Обама стана нов претседател на САД. Иако од стартот важеше за голем фаворит кој ќе го наследи Џорџ Буш, сепак доаѓањето на кормилото на најмоќната држава во светот го внесе Обама во легендите и во историјата. За свој прв соработник го избра сенаторот Бајден, но уште поинтересно е тоа што негова десна рака ќе биде внатрешниот ривал од трката за претседател, Хилари Клинтон, која ја наменува за државен секретар. Промените кои Американците сега ги очекуваат од новата администрација се големи, почнувајќи од големата економско-финансиска криза која ја зафати земјата и речиси половина од светот, како и решавањето на конфликтните ситуации во Ирак и во Авганистан. Третата димензија на која ќе мора, исто така, да работи тандемот Обама-Клинтон е враќањето на меѓународната доверба во политиката на Вашингтон. Затворањето на Гвантанамо, како и продолжувањето на активностите за изградба на противракетниот "чадор" во Источна Европа, се меѓу приоритетните задачи на новиот состав на Белата куќа. Една од првите одлуки, кои се очекува да ги донесе новата администрација е понуда-

та на Израел за потпишување стратешки пакт. Станува збор за изградба на нуклеарен "чадор", кој ќе ја осигура израелската држава од потенцијални напади на Техеран. Големи планови, големи очекувања. Американците се надеваат дека нема да се разочараат со изборот кој го направија. Улогата на месија, која некои кругови му ја придаваат на Обама, претставува голем психолошки товар за него, но истовремено и поттик со сите сили да издејствува подобрување на состојбите во американското општество, а паралелно со тоа заживување и на другиот дел од светот. Нереални се очекувањата дека некои работи ќе можат да се решат уште во првите сто дена од неговото влегување во Белата куќа. Стравот кој го чувствуваат американските граѓани од сè поголемите финансиски проблеми, го кренаа степенот на нервоза и депресија. Тие избраа човек за кој сметаат дека може да ги реши нивните проблеми. Наредните четири години ќе бидат години на Барак Обама и Хилари Клинтон. Дали ќе ја оправдаат улогата која им ја даде американскиот електорат или не, најдобриот суд и оценка ќе биде даден во 2013 година, кога Американците ќе одлучуваат меѓу вториот мандат на Обама или за враќање на републиканците во претседателската палата.